

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว แม้ว่าจะมีสถานการณ์บางประการที่มีส่วนลดการท่องเที่ยวให้ลดถอยลงบ้าง แต่แนวโน้มอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะเจริญเติบโตต่อไป (ทัตดาว บุญปัญญาโรจน์, 2545) จะเห็นได้ว่าทุกวันนี้จำนวนนักท่องเที่ยวมีมากขึ้นอย่างรวดเร็ว การท่องเที่ยวได้ขยายจากการเป็นของผู้มีเงินไปเป็นกิจกรรมมวลชนทุกชนชั้นทุกเพศ ทุกวัย เป็นการกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่น การท่องเที่ยวกลายเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้อย่างมหาศาลเข้าสู่ประเทศ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การท่องเที่ยวไทยได้เจริญเติบโตมาเป็นลำดับ ส่งผลให้เกิดรายได้หมุนเวียน ภายในประเทศจำนวนมากซึ่งส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ โดยรวมของประเทศแต่ในทางตรงกันข้าม การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กลับทำให้สภาพแวดล้อมตามแหล่งท่องเที่ยว และภาพพจน์ของการท่องเที่ยวถดถอยลง

จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดที่อยู่เหนือสุดของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีวัฒนธรรมที่ยาวนาน และสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ที่น่าภูมิใจ ไม่น้อยกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภูมิภาคเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา และเป็นประตูหน้าด่านของการท่องเที่ยว ในเขตสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจของกลุ่มภูมิภาคแม่น้ำโขงตอนบน อีกทั้งเป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่น ด้านธรรมชาติ ความหลากหลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ประเพณีที่เกิดจากหลายชนชาติ ทำให้ในปัจจุบันจังหวัดเชียงราย ได้รับความสนใจต่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากในปี พ.ศ. 2542 มีนักท่องเที่ยวมาเยือนเชียงรายทั้งสิ้น 1,034,597 คน คิดเป็นรายได้ 8,155.34 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2543 มีนักท่องเที่ยวมาเยือนเชียงรายทั้งสิ้น 1,122,533 คน คิดเป็นรายได้ 9,155.34 ล้านบาท คิดเป็นรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.29 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543, หน้า 36)

สำหรับจังหวัดเชียงรายในแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศได้จัดให้จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพสูงในการลงทุนด้านการท่องเที่ยว (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2540, หน้า 21) จากลักษณะเด่นด้านต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวอุทยานภูชี้ฟ้าได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นอุทยานภูชี้ฟ้า โดยกรมป่าไม้ เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541

ตามนโยบายของรัฐบาล ได้มีการสนับสนุนให้ประชาชนในประเทศ ท่องเที่ยวกันภายในประเทศ และเชิญชวนนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ เข้ามาเที่ยวในประเทศของเรา เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ อุทยานภูชี้ฟ้าเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากลักษณะภูมิประเทศของภูเขาที่มีความโดดเด่น ด้านรูปร่างของธรณีวิทยาทางธรรมชาติ คือ มีลักษณะภูเขาที่ชี้ขึ้นไปบนท้องฟ้า และประกอบกับบริเวณดังกล่าวเป็นหน้าผาสูง จึงทำให้มองดูเหมือนกับหน้าผาที่ชี้ขึ้นไปบนท้องฟ้ารวมทั้งสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขา ที่มีพืชพรรณอยู่หลายชนิด โดยเฉพาะต้นเลี้ยวหรือชงโคป่า นอกจากนี้พื้นที่ภูชี้ฟ้ายังมีพืชพรรณอื่น ๆ ที่มีคุณค่าเป็นแหล่งต้นน้ำหวาน - งาว รวมทั้งมีอากาศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างประเทศไทย และประเทศลาว สถานที่ท่องเที่ยวอุทยานภูชี้ฟ้าของจังหวัดเชียงราย มีลักษณะเป็นภูมิประเทศที่น่าสนใจสำหรับประชาชนทั้งในและต่างประเทศในการที่จะมาเยี่ยมชมทัศนียภาพที่สวยงาม เพื่อมาสัมผัสกับอากาศที่หนาวเย็นซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของภูชี้ฟ้า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภูชี้ฟ้าให้เจริญก้าวหน้าเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจึงบังเกิดขึ้นโดยยึดหลักการพัฒนาทุก ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน ได้มีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการพัฒนา ทำให้มีปริมาณนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ทุก ๆ ปี สิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวภูชี้ฟ้าทั้งทางด้านกายภาพ เช่น ปัญหาขยะ การบุกรุกป่า การเปลี่ยนแปลงทัศนียภาพ ปัญหาด้านชีวภาพ เช่น การทำลาย พืชพรรณบางชนิดในบริเวณภูชี้ฟ้า ปัญหาทางสังคม และวัฒนธรรมเช่น การหารายได้จากการท่องเที่ยว การรับวัฒนธรรมบางอย่างจากนักท่องเที่ยว รวมทั้งปัญหาการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว แม้ว่าอุทยานภูชี้ฟ้าได้มีเจ้าหน้าที่ในการดูแล และคอยอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวก็ตาม ปัญหาเหล่านี้ก็บังเกิดขึ้น แสดงให้เห็นว่า ระบบการจัดการยังไม่ดีพอการประเมินความต้องการจำเป็น (needs assessment) จึงเป็นกระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบันกับสภาพที่คาดหวังที่มีระบบทำให้ได้ข้อมูลที่ระบุสภาพปัญหา และความต้องการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง อันจะส่งผลต่อความสำคัญในการวางแผนพัฒนาอุทยานภูชี้ฟ้าต่อไป

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นที่เกี่ยวกับปัญหาทั้งทางด้านกายภาพ ชีวภาพและด้านสังคม ทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาว่าถึงความต้องการเพื่อการวางแผนในการจัดการอุทยานภูชี้ฟ้าโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินความต้องการในการวางแผนจัดการอุทยานภูชี้ฟ้า เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจ และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการวางแผนด้านการจัดการบริหารอุทยานภูชี้ฟ้า

ดังนั้นการที่หน่วยงานใดจะดำเนินการพัฒนา จำเป็นต้องพิจารณาตัดสินใจโดยอาศัย ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ จากการประเมินความจำเป็นเสียก่อนว่า ปัญหาหรือความต้องการที่แท้จริงคืออะไร และจะวางแผนจัดการอุทยานภูชี้ฟ้าอย่างไร ให้เป็นที่น่าพอใจและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมอย่างไรให้เป็นที่พอใจแก่ผู้มาเยือน ผลจากการศึกษาในครั้งนี้จะสะท้อนถึงปัญหาสภาพแวดล้อมที่แท้จริงของอุทยานภูชี้ฟ้า ซึ่งควรจะได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน อันจะส่งผลต่อการท่องเที่ยว รวมทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลอุทยานภูชี้ฟ้า ยังสามารถใช้ประกอบการพิจารณาในการวางแผนพัฒนา และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของอุทยานภูชี้ฟ้า เพื่อพัฒนาให้เกิดความประทับใจพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวในลำดับต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อประเมินความต้องการในการวางแผนจัดการอุทยานภูชี้ฟ้า
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจ และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการวางแผนด้านการจัดการและบริหารอุทยานภูชี้ฟ้า

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2547 ที่มาเที่ยวอุทยานภูชี้ฟ้า โดยเฉลี่ยประมาณ 10,000 คนต่อปี

กลุ่มตัวอย่าง

นักท่องเที่ยวที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และใช้การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากจำนวนสถิติรายปีที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว ณ อุทยานภูชี้ฟ้า โดยเฉลี่ยประมาณ 10,000 คนต่อปี ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เพียงร้อยละ 1 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 100 คน

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาความต้องการในการวางแผน

- 1) เพื่อศึกษาความต้องการในการวางแผนการจัดการอุทยานตามสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับ
 - ด้านการจัดการสถานที่
 - ด้านการดูแลสภาพแวดล้อม
 - ด้านการจัดการระบบท่องเที่ยว
- 2) เพื่อศึกษาความต้องการในการวางแผนการจัดการอุทยานตามสภาพความคาดหวังเกี่ยวกับ

- ด้านการจัดการสถานที่
- ด้านการดูแลสภาพแวดล้อม
- ด้านการจัดการระบบท่อเทียม

3) เพื่อการประเมินความต้องการในการวางแผนการจัดการอุทยานเกี่ยวกับ

- ด้านการจัดการสถานที่
- ด้านการดูแลสภาพแวดล้อม
- ด้านการจัดการระบบท่อเทียม

การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

- ด้านการจัดการสถานที่
- ด้านการดูแลสภาพแวดล้อม
- ด้านการจัดการระบบท่อเทียม

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการอุทยานภูชี้ฟ้า

- ด้านการจัดการสถานที่
- ด้านการดูแลสภาพแวดล้อม
- ด้านการจัดการระบบท่อเทียม

1.4 กรอบแนวคิด

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้ศึกษาจึงขอสรุปเพื่อเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษาได้ดังนี้
 ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การประเมินความต้องการเพื่อวางแผนในการจัดการอุทยานภูชี้ฟ้า ได้การประมวลผลจากความคาดหวังในการบริหารจัดการอุทยานภูชี้ฟ้า ไปด้วยสภาพที่เป็นจริงในการบริหารจัดการผู้ชี้ฟ้า หารด้วยสภาพที่เป็นจริงในการบริหารจัดการภูชี้ฟ้า ตามสูตร

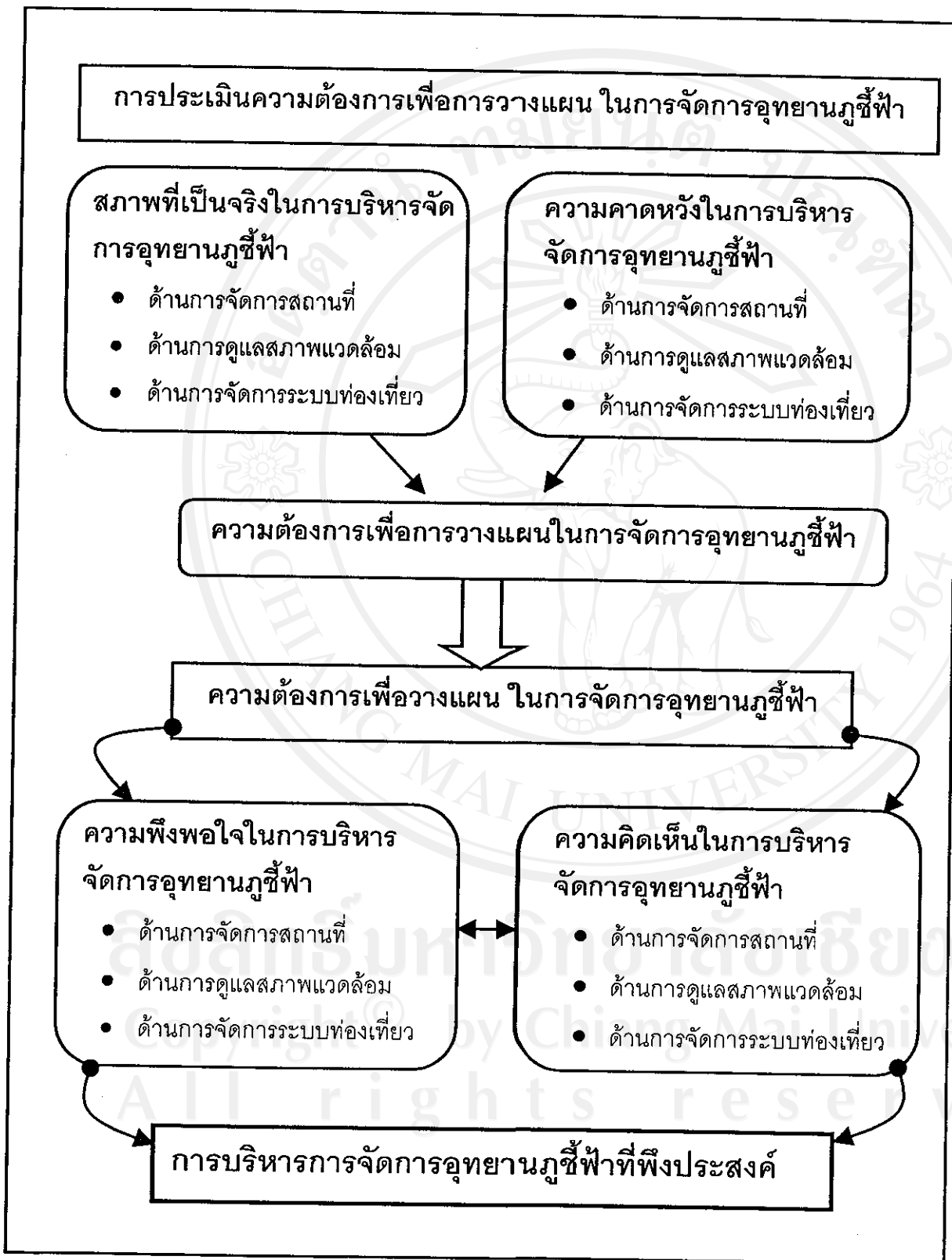
$$PNI_{\text{Modified}} = (I - D) / D$$

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความพึงพอใจในการบริหารจัดการอุทยานภูชี้ฟ้า และความคิดเห็นในการบริหารจัดการอุทยานภูชี้ฟ้า

- ด้านการจัดการสถานที่
- ด้านการดูแลสภาพแวดล้อม
- ด้านการจัดการระบบท่อเทียม

2.8 กรอบแนวคิด (Conceptual Frame Work)

การประเมินความต้องการเพื่อการวางแผนในการจัดการอุทยานภูชี้ฟ้า

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ (Definition)

ประเมินความต้องการเพื่อการวางแผนในการจัดการอุทยานภูชี้ฟ้า หมายถึง ผลต่างระหว่างสภาพที่คาดหวัง (I) กับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D) หารด้วยค่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D) โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับของสภาพที่เป็นจริงจากการใช้สูตร Modified Priority Needs Index ในการคำนวณ ซึ่งสตีฟเฟิลบีม และคณะ (Stufflebeam and Other, 1984) ได้กำหนดดังนี้

$$PNI_{\text{Modified}} = (I - D) / D$$

ความต้องการจำเป็นเพื่อการวางแผนในการจัดการอุทยานภูชี้ฟ้าตามสภาพที่เป็นจริง (D) หมายถึง สภาพที่พบเห็นในปัจจุบันในด้าน การจัดสถานที่ การดูแลสิ่งแวดล้อม และการจัดระบบการท่องเที่ยว

ความต้องการจำเป็นเพื่อการวางแผนในการจัดการอุทยานภูชี้ฟ้าตามสภาพความคาดหวัง (I) หมายถึง สภาพที่ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่ต้องการให้อุทยานภูชี้ฟ้าเป็นอะไร่อย่างไร ในด้านการจัดสถานที่ การดูแลสิ่งแวดล้อมและการจัดระบบการท่องเที่ยว

ความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออุทยานภูชี้ฟ้าในด้านการจัดสถานที่ การดูแลสิ่งแวดล้อม และการจัดระบบการท่องเที่ยว

ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออุทยานภูชี้ฟ้าว่าเป็นอย่างไร ในด้าน การจัดสถานที่ การดูแลสิ่งแวดล้อม และการจัดระบบการท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่มาเยือนภูชี้ฟ้าที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป โดยมาเที่ยวชมภูชี้ฟ้าด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตาม ยกเว้นเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

การบริหารจัดการ หมายถึง การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพในขณะที่รักษาธรรมชาติไปด้วย โดยผ่านกระบวนการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว การให้การศึกษา การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น

การจัดการ หมายถึง การทำให้โครงการบรรลุเป้าหมายโดยผ่านกระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ได้ข้อมูลที่เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สามารถนำไปใช้ประกอบในการวางแผนจัดการอุทยานภูชี้ฟ้าของผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. ได้ทราบถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการวางแผนด้านการจัดการ และการบริหารอุทยานภูชี้ฟ้า
3. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปประกอบในการวางแผนจัดการอุทยานภูชี้ฟ้า ให้เป็นรูปธรรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้เกิดความพอใจ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved